

Referanser: KR 58/08

Saksdokumenter:

KR 54.1/11	Frivillighefte revidert 2011.doc	
KR 54.2/11	Mandat SRO vår 11.doc	

Veiledende ressursmaterieell til forbygging og håndtering av seksuelle krenkelser i kirkens arbeid med frivillige

Sammendrag

Samarbeidsråd for overgrepssproblematikk er godt i gang med arbeidet for perioden 2011-2013. Grunnlaget er vedtaket i sak KR 58/08, og frivillige er hovedfokus. Hefte *Kirkens frivillige arbeid – forebygging og håndtering av seksuelle krenkelser* fra 2009, revidert juli 2011, er et viktig grunnlagsdokument for virksomheten.

Forslag til vedtak

1. Arbeidet med forebygging og håndtering av overgrep i kirken er et viktig felt som fortsatt må prioriteres.
2. Kirkerådet tar opplysningene om arbeidet som gjøres i Samarbeidsråd for overgrepssproblematikk ut fra mandatet gitt i sak KR 58/08, til orientering.
3. Kirkerådet anbefaler heftet *Kirkens frivillige arbeid, – forebygging og håndtering av seksuelle krenkelser* og legger det til grunn for Kirkerådets videre arbeid.

Saksorientering

Bakgrunn

I Den norske kirke er det null-toleranse for seksuelle overgrep, grenseoverskridende seksuell atferd eller annen form for trakassering av et annet menneske. Kirkens Ressurssenter mot vold og seksuelle overgrep er en viktig samarbeidspartner. Samarbeidsråd for overgrepssaker (SRO) er et kontakt- og koordineringsorgan for arbeidet. Kirkerådet har vedtatt mandat og er sekretariat for rådet. Forebygging og retningslinjer for håndtering av overgrepssaker har det sentrale fokus i SRO. Heftet *Kirkens frivillige arbeid, - forebygging og håndtering av seksuelle krenkelser* er et viktig ressursdokument. Det er derfor ønskelig at det forankres i Kirkerådet.

Samarbeidsråd for overgrepssaker 2011-2013

I forbindelse med evaluering av arbeidet i SRO i 2008, vedtok Kirkerådet å opprette SRO for en ny funksjonsperiode (KR 58/08). I vedtaket ber Kirkerådet SRO om å ha:

primært fokus på å styrke kirkens kompetanse i forebygging og håndtering av saker der frivillig medarbeider i kirken anklages for seksuelle overgrep/grenseoverskridende atferd og arbeide for at det utarbeides retningslinjer for håndtering av slike saker.

Av ulike grunner tok det noe tid før nytt SRO var på plass, men nå er rådet i gang med sokneprest Anne Dalen som leder. (Vedlagt Mandat for Samarbeidsråd for overgrepssaker, perioden 2011-2013) Før nytt SRO var på plass, forelå vedlagte hefte om frivillige. Heftet er et godt grunnlag å bygge videre på for arbeidet i det nyopprettede SRO, og man ønsker at det skal gis en tydelig forankring. Med fokus på frivillige og med utgangspunkt i heftet vil SRO i denne perioden arbeide etter følgende handlingsplan:

1. Formidling av kunnskap og kompetanse.
2. Systemforbedring på håndtering, saksbehandling og rapportering.
3. Sosiale medier og overgrep.
4. Fokus på den som krenker.
5. Menigheten, sammenhengen der overgrep skjer.
6. Evaluering og vurdering av Kontaktpersonordningen.
7. Etablering av norsk økumenisk nettverk.

Veiledningshefte for kirkelige arbeidsgivere og hefte om kirkens frivillige arbeid

Den norske kirke har siden 1996 hatt prosedyrer og retningslinjer for behandling av overgrepssaker, der den anklagede eller mistenkte er en vigslet kirkelig medarbeider. I 2007 kom heftet *Veiledningshefte for kirkelige arbeidsgivere ved mistanke om eller anklage mot arbeidstaker om seksuelle overgrep*. Dette veilederheftet ble utarbeidet og utgitt av arbeidsgiverrepresentantene i Den norske kirke: Kultur- og kirke departementet

(KKD), KA Kirkelig arbeidsgiver – og interesseorganisasjon og Bispemøtet. Heftet omfatter dermed begge arbeidsgiverlinjene i Den norske kirke.

I forlengelsen av at dette veilederheftet forelå, ble det tatt initiativ til at Den norske kirke også skulle ha retningslinjer for håndtering av saker der en frivillig medarbeider er anklaget eller mistenkt for å ha utnyttet sin posisjon til å krenke et annet menneske. SRO i forrige funksjonsperiode igangsatte arbeidet med et ressursdokument som omhandler frivillige. Heftet *Kirkens frivillige arbeid – forebygging og håndtering av seksuelle krenkelser* er utarbeidet av Gunnhild Nordgaard Hermstad og Gunnar Heiene, i nært samarbeid med Kirkens Ressurssenter mot vold og seksuelle overgrep. Heftet ble ferdigstilt etter at SRO sin funksjonsperiode var over og ble behandlet administrativt i Kirkerådet. Det ble lagt ut som ressursmateriale på www.kirken.no. Heftet ble revidert av Hermstad og Elisabeth Torp juli 2011. I ny Håndbok for menighetsråd og kirkelige fellesråd henvises det til heftet.

Heftet *Kirkens frivillige arbeid – forebygging og håndtering av seksuelle krenkelser* er et utgangspunkt for arbeidet i SRO. Det vil også ha stor betydning som ressursdokument og arbeidsredskap i menighetene. Det er derfor viktig at det forankres i Kirkerådet og gis en offisiell status.

Heftet tar utgangspunkt i det helt grunnleggende perspektivet at kirken skal være et trygt sted for alle, jfr kirkeloven § 9:

Menighetsrådet skal ha sin oppmerksomhet henvendt på alt som kan gjøres for å vekke og nære det kristelige liv i soknet, særlig at Guds ord kan bli rikelige forkynt, syke og døende betjent med det, dømte gis dåpsopplæring, barn og unge samlet om gode formål og legemlig og åndelig nød avhjulpet.

Paragrafen forutsetter at kirken er et trygt sted. Menighetsrådet skal ut fra sitt ansvarsområde bidra til at lokalmenigheten er et trygt sted, både for den som er menighetslem og deltar i ulike aktiviteter, gjør bruk av kirkens tjenester, har en frivillig oppgave og for den som er ansatt. Ambisjonen er at grenseoverskridende handlinger og seksuelle overgrep ikke skal skje. Alle skal bli respektert og møtt på sin sårbarhet med profesjonalitet og tydelige holdninger. Heftet er et ressursdokument i arbeidet med dette.

Kirken baserer seg på frivillige på alle nivåer, både som supplerende til ansatte og når ansatte ressurser ikke finnes. I Tilstandsrapport for Den norske kirke som KIFO nylig har presentert, går det fram at 120.000 frivillige er registrert i kirkens arbeid, noe som tilsvarer 6-700 årsverk. Storsatsingen på barn/ungdom som trosopplæringen representerer, forutsetter blant annet mange frivillige medarbeidere. Kirken må derfor ha tydelige holdninger og en strategi for hvordan man tar ansvar også for frivillige medarbeidere. For ansatte finnes yrkesetiske retningslinjer og andre virkemidler som forplikter på kirkens verdigrunnlag og etikk. For frivillige finnes ikke noe tilsvarende. Veiledningsheftet for kirkelige arbeidsgivere gir hjelp ved mistanke om eller anklage mot arbeidstaker. Heftet om frivillige omhandler alle de ulønnede medarbeiderne i kirken og

vil være et godt hjelpemiddel for den/de ansatte i menigheten som har et særskilt ansvar for frivillige.

Kirkens frivillige arbeid - forebygging og håndtering av seksuelle krenkelser er oversiktlig, og innholdsfortegnelsen gir et godt inntrykk av temaene som er behandlet. Det er bygd opp i fire deler. Den første delen handler om det å engasjere en frivillig medarbeider. Alle frivillige medarbeidere skal vite at det er nulltoleranse for overgrep i Den norske kirke. De skal også være kjent med at det er menneskets ukrenkelige verdi som er det kristne, etiske grunnlaget for denne nulltoleransen. Den andre delen av heftet handler om hvordan det kan skapes gode og trygge miljøer. Slike miljøer kan være i stand til å oppdage om overgrep skjer eller har skjedd, og kan være med på å forebygge nye overgrep. Den tredje delen gir råd om hvordan en menighet skal håndtere situasjonen når et overgrep eller en annen seksuell krenkelse har skjedd. Det er avgjørende at meldinger om alle slags krenkelser blir tatt på alvor og fulgt opp på en god måte. Den fjerde og siste delen omhandler hvordan menigheten som fellesskap utfordres av seksuelle overgrep. Her gis det innspill til hvordan menigheten best mulig kan leve videre med en slik erfaring.

Heftet belyser hvordan det frivillige arbeidet kan kvalitetssikres. Hensikten med heftet er å formidle holdninger som skal være retningsgivende for menighetene i Den norske kirkes arbeid med seksuelle krenkelser. Men heftet gir ikke konkrete retningslinjer som skal gjelde for alle menigheter i Den norske kirke, de må utarbeides lokalt.

Heftet tar utgangspunkt i Veilederen for arbeidsgiver, men er supplerende på flere punkt. I tillegg til hovedtema, de frivilliges situasjon, er dette heftet særlig utfyllende på hva som skjer og utfordringer en står overfor i fellesskapet når overgrep skjer i en menighet. Forebygging er også et tema som behandles bredere i "Frivilligheftet" enn i Veilederen for arbeidsgivere.

Bakerst i heftet finnes en "plattform" for menighetens tenkning rundt frivillige og forslag til kontrakt for frivillige som skal jobbe med mennesker. Dette er nyttige arbeidsredskaper for lokalmenigheten i dens arbeid.

I eksemplet på kontrakt for frivillige er det et punkt om politiattest. Det er nå kommet nye regler som også gjør det mulig å forlange politiattest for medarbeidere i kirkens barne- og ungdomsarbeid. En arbeidsgruppe med representanter fra KA, Kirkerådet, Bispemøtet og et av bispedømmerådene lager nå en strategi for innføring av politiattest i kirkelig arbeid. Det kan være aktuelt å presentere dette i et vedlegg til heftet når arbeidet er ferdig.

Økonomiske/administrative konsekvenser

Vedtaket gir ingen direkte økonomiske konsekvenser. Heftet er primært tenkt fortsatt å ligge på nettet som et ressursmateriale. Et eventuelt opptrykk av heftet på et senere tidspunkt vil inngå i ordinært budsjettarbeid.